

Matrix'in İlham Kaynağı Simülakrlar ve Simülasyon Kitabı

Mehmet Adıgüzel - İstanbul - Levent Rotary Kulübü GDB

Jean Baudrillard, Sorbone Üniversitesi'nde Almanca eğitim almış bir Fransız düşünür ve sosyologdur. Baudrillard'ın kaleme aldığı Simülakrlar ve Simülasyon kitabı Prof. Dr. Oğuz Adanır tarafından Türkçeye çevrilmiş ve Doğu Batı Yayınlarından çıkmıştır. Baudrillard, kitapta toplumsal ve bireysel algı üzerinden ortadan kaldırılmış gerçeğin karmaşık bir tanımını yapar. Kuşkusuz kitap, anlaşılması en zor felsefi metinlerden biridir. Birkaç kez okumak gerekebilir ve her okumada farklı şekillerde anlaşılabilir.

Jean Baudrillard ayrıca Nesnel Sistem, Şeytana Satılan Ruh ya da Kötülüğün Egemenliği, Simgesel Değiş Tokuş ve Ölüm kitaplarının da yazarıdır.

Simülakrlar ve Simülasyon kitabı ilk kez efsane film Matrix'in bir sahnesinde üne kavuşmuş olabilir fakat kitapta yapılan sağlam analizler bundan fazlası olduğunu okuyucuya göstermektedir.

Eser, kavram literatürüne yenilerini kazandırmakla birlikte mevcut kavramlara farklı içerikler de yüklemektedir.

Daha girişte, kitaba ismini de veren en

temel iki kavram şu şekilde tanımlanmaktadır.

Simülakr: Gerçeklik olarak algılanmak isteyen görünüm.

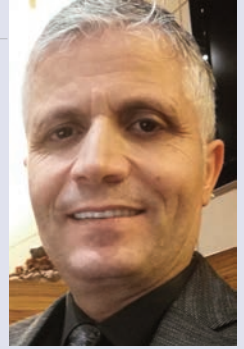
Simülasyon: Bir köken ya da bir gerçeklikten yoksun gerçeğin, modeller aracılığıyla türetilmesi ve simüle edilmesidir.

Bu duruma göre, "Gizlemek" olan bir şeyin üstünü örterek varlığını görünmez kılarken, simüle etmek ise olmayan bir şeyin yokluğunu gizlemektir. Yani gerçeğin varlığını değil yokluğunu gözden kaçırmaktır.

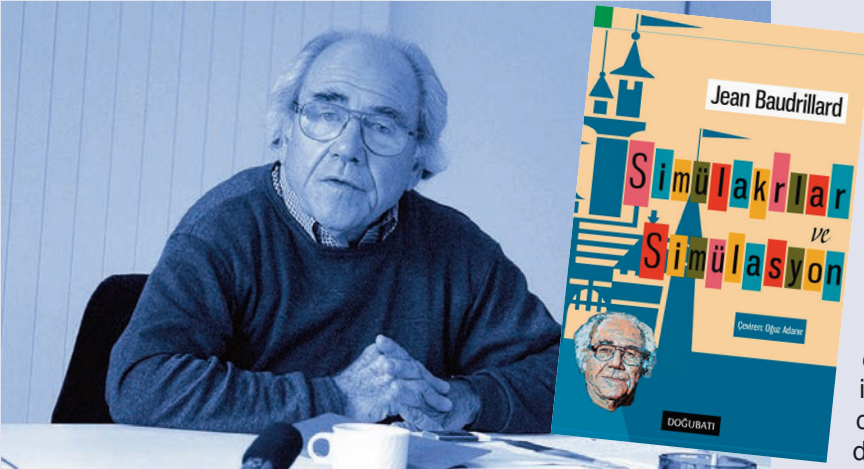
Yaşadığımız ve imgelerle algıladığımız şey, bir simülasyon ve bu simülasyonun içinde yaşayan insanlar ise "gerçeklik olarak algılanmak isteyen birer görünüm" yani simülakr. Baudrillard, Rönesans ile başlayan insanın anlam duygusundan ayrılma sürecini, 1970'lerden sonra ve kapitalizmin üretim toplumundan tüketim toplumuna geçişyle birlikte simülasyona bağlanarak tamamlandığını ifade ediyor. Rasyonel üretim düzeninden irrasyonel tüketim düzenine

geçilmesiyle gerçeklik ilkesi kaybolmuş ve simülasyon evrenine girilmiştir. Bunun sonucunda Batı uygarlığı örnek olma özelliğini yitirerek simülasyona hapsolmesiyle, bir kısır döngüye girdiğini ve gerçeklik adına yeni bir şey üretmediğini belirtmektedir.

Ancak simülasyon düzeninin ana taşıyıcı kolonlarından olan kitle iletişim araçları ve medya sayesinde insanlar, yaşanan kısır döngüyü algılamaktan oldukça uzak görünmektedir. Ve yine insanlar, içi boşaltılmış bir şekilde gerçek olarak algılanmak adına sistemin devamlılığına destek vermektedir.

Simülakrlar ve Simülasyon Fransız yazar Jean Baudrillard'ın 1981'de yayımlanan postmodern felsefe kitabıdır.

Yani modern toplum artık gerçekliğin kendisi değil, gerçeklik simülasyonu karşısındadır. Medya, iletişim ve teknoloji aracılığıyla oluşturulan görüntüler ve semboller, gerçekliğin yerini almıştır.

Baudrillard, bu süreçte televizyonun icadına özel bir önem atfeder. Bu bölümde TV'nin gerçekliği nasıl etkilediğini ve gerçeği nasıl taklit ettiğini inceler ve insan algısını ve deneyimini nasıl değiştirdiğini anlatmaya çalışır.

Jean Baudrillard 2004 yılında Bilgi Üniversitesi'nde öğrenciler, akademisyenler ve davetlilere yaptığı bir konuşmada dünyamız için şu tespiti yapar.

“Yeni Dünya Düzeninde devrimler sona ermiştir. Bundan böyle içsel sarsıntılardan söz etmek gerekecektir. Kusursuz bir şekilde çalışan bir mekanizma gibi, kusursuz bir sistemde de bunalımlardan söz edilemez. Olsa olsa işlevsel bozukluklar, boşluklar, eksiklikler, damar genişlemelerinden söz edilebilir.”

Peki, Baudrillard'a göre gerçeklik nedir ve ne ile sağlanır?

Çok kısa ifade etmek gerekirse, gerçeklik insanın sahip olduğu idealleri ve hissettiği anlam duygusudur. Bunu sağlayan şey ise göstergeye dönüşmemiş gelenekler, ideolojiler ve inançlardır.

Bütün değerlerinden sıyrılmış insanın anlamı tüketimde bulunduğu, tükettikçe sistemin ayakta kalması ve sistemin ayakta kalışını borçlu olduğu insanı ödüllendirerek maddi koşullarla mutluluğunu temin etmesidir. Bu döngü, anlam ve ideal duygusundan arınmış, içi boşalmış insanın simülakra dönüşmesi ile biter. Her ne kadar simülasyon evreninde insanlar farkında olmadan hayallerini, ideallerini ya da ütopyalarını ve aslında gerçeklik ilkesini kaybetmiş olsalar da, sistem ve birey birbirini karşılıklı olarak tamamlamıştır. Bu artık bir simülasyon ve simülakr kardeşliğinin düzenidir!

Aklın yolunda kusursuz bir dünya yaratmanın sonucunda artık şeyler karşılıklarına gerek duymamaktadır. Yani dışı ile erilin, ışık ile gölgenin ya da iyilik ile kötülüğün var olmak için birbirlerine gereksinimleri yoktur.

Baudrillard, “Tüketim’in tüm yaşamı kuşattığı, tüm etkinliklerin aynı birleştirici biçime uygun olarak zincir oluşturduğu, insanı ödüllendirme yollarının an be an önceden ayarlandığı, “çevre”nin bir bütün oluşturduğu, bütünüyle iklimlendirildiği, düzenlendiği, kültürelleştirildiği noktadayız” diyor.

Bir insan için kendini var etmek ve

toplumda statü sahibi olmak, buna bağlı olarak kazanılacak itibarın, sistemin gerektirdikleri doğrultuda kazanılması ve bu amaç için yaşanılması, gündelik yaşamın yeni anlamı olmuştur.

Evet.

Baudrillard'ın düşünsel denizinde kulaç atmak, dalış yapmak bazen insanda boğulma hissi uyandırmaktadır. Bunun farkında olarak kitaptan birkaç kısa alıntı ile birlikte, Baudrillard'ın ve Matrix filminden Morpheus'un birer sözü ile yazıyı tamamlamak istiyorum.

Kısa alıntılar:

- “Gerçek bir daha asla geri dönmeyecektir.”
- “Bir zamanlar olduğumuz kişilerin olmanın yerine, şimdi görünmek istediğimiz kişiler oluyoruz.”
- “Gerçeklik artık temsil edilemez. Sadece simülasyon vardır.”
- “Görünüm artık değerlerin taşıyıcısı değildir; gerçekliğin taşıyıcısıdır.”
- “İnsan, değişken bir hakikat düşüncesine her zaman boyun eğmiştir.”

Baudrillard:

“Simülasyon sürecinin yalıtılmasını imkânsızlaştıran şey, ortalıkta gerçekten başka bir şey göremeyen; gerçekten başka bir şey düşünemeyen bir düzenin varlığıdır.”

Morpheus:

“Gerçeğin çölüne hoş geldin.”

“Bir zamanlar olduğumuz kişilerin olmanın yerine, şimdi görünmek istediğimiz kişiler oluyoruz.”